

Ministerie van Defensie
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

- Aan: Zie verzendlijst

Telefoon [REDACTED]
Telefax [REDACTED]
Telex KYDER/BIV NL 33763

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
Onderwerp		DIS/92/153/2295	11 juni 1992
CVIN-bijdrage			

1. Als bijlage bied ik U aan de MID-bijdrage ten behoeve van de CVIN-vergadering van 18 juni 1992.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Het Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

[REDACTED]
[REDACTED]
Kononel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	[REDACTED]
	's-Gravenhage	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief nr. DIS/92/153/1295 d.d. 11 juni 1992

Aan:

Exemplaar nr.:

Voorzitter CVIN	1
Hoofd BVD t.a.v. dhr [REDACTED]	2
BuZa/DAV	4
BuZa/AMAD t.a.v. Drs [REDACTED]	5
Plv. Hoofd MID/KM	6
Plv. Hoofd MID/KL	7
Plv. Hoofd MID/KLu	8

Intern:

H/MID	9
HSI/MID	10
HMA/MID	11
HPEA/MID	12
Bureau MA	13 t/m 16
Bureau PEA	17 t/m 20
MID-Archief	21

CVIN-BIJDRAGE VAN DE MILITAIRE INLICHTINGENDIENST D.D. 18 juni 1992

A. MILITAIRE-POLITIEKE ONTWIKKELINGEN

Vrienschapsverdragen van Rusland met Centraal-Aziatische GOS-staten

Eind mei heeft Rusland met de Centraal-Aziatische staten Kazakhstan (25/5) en Uzbekistan (30/5) verdragen over vriendschap, samenwerking en wederzijdse bijstand afgesloten, terwijl (op 28/5) een soortgelijk verdrag met Kyrgyzstan werd aangekondigd.

Het verdrag met Kazakhstan heeft een geldigheidsduur van 25 jaar en voorziet in een open grens tussen beide staten. Voorts zijn Kazakhstan en Rusland overeengekomen een "betrouwbare verdediging te verzekeren binnen het kader van één militair-strategische zone op basis van overeengekomen militaire doktrines en het beginsel van toereikendheid voor de verdediging". In dat verband is overeengekomen dat Rusland zal bijdragen aan de opbouw van de strijdkrachten van Kazakhstan. Het verdrag voorziet verder in gezamenlijk gebruik van en controle over het luchtruim en de ruimte, alsmede het gezamenlijk gebruik van militaire bases, schietbanen en andere militaire faciliteiten op het grondgebied van beide staten.

Wat betreft het Uzbeeks-Russische verdrag benadrukte de Uzbeekse [redacted] dat zijn land voor zichzelf geen toekomst ziet zonder Rusland. Karimov beschouwt samenwerking met Rusland noodzakelijk voor handhaving van de stabiliteit en vrede in de Centraal-Aziatische regio en voor het behoud van de integriteit van de Uzbeekse grenzen. Over de inhoud van het verdrag is nog weinig bekend, maar aangenomen wordt dat de bepalingen op defensie-gebied vergelijkbaar zijn met die in het Russisch-Kazakhstaanse verdrag.

Het aangekondigde Russisch-Kyrgyzstaanse verdrag zal volgens [redacted] van Kyrgyzstan overeenkomen met het Russisch-Kazakhstaanse verdrag. Los hiervan heeft Kyrgyzstan met ingang van 1 juni de controle over alle op het grondgebied van Kyrgyzstan gestationeerde troepen (ca.5500 man landstrijdkrachten en ca.5000 à 6000 man lucht- en luchtverdedigingsstrijdkrachten) opgeëist en aangekondigd dat het de financiële en materieel-technische ondersteuning van deze troepen op zich zal nemen. Met de vriendschapsverdragen willen Kazakhstan, Uzbekistan en Kyrgyzstan naar eigen zeggen in bilateraal verband met Rusland de samenwerking in GOS-kader verder onderbouwen en versterken. Naar verwachting zullen in de praktijk de genoemde bilaterale verdragen echter op tal van gebieden de multilaterale GOS-overeenkomsten steeds verder verdringen.

Overeenkomst GOS over definitie "strategische" strijdkrachten

Tijdens een bijeenkomst van Ministers van Defensie van het GOS en [redacted] van de GOS-strijdkrachten, [redacted], op 26 mei j.l. schijnt overeenstemming te zijn bereikt over de definitie van het begrip "strategische" strijdkrachten. Onder de nieuwe definitie vallen eenheden uitgerust met (strategische) nucleaire wapens, ruimte waarschuwings- en controle faciliteiten, alsmede luchtverdedigings "early warning" systemen. [redacted] heeft naar verluidt verklaard dat de Zwarte Zeevloot, waaraan inmiddels alle kernwapens zijn onttrokken, niet langer gerekend wordt tot de strategische strijdkrachten van het GOS. De [redacted] van de [redacted]

Oekraïne, [REDACTED], heeft gesteld dat ook de luchtlandingsstrijdkrachten en het grootste deel van de luchtmacht van de voormalige Sovjet Unie niet langer deel zullen uitmaken van de strategische strijdkrachten.

Het gemelde akkoord over het begrip "strategische" strijdkrachten kan tot een doorbraak leiden in de onderhandelingen tussen met name Rusland en de Oekraïne over de verdeling van de voormalige Sovjet strijdkrachten. Zoals bekend vormde vooral ook de verdeling van de Zwarte Zeevloot de afgelopen maanden een belangrijk conflictpunt tussen deze beide republieken. Centraal daarbij stond een fundamenteel verschil van mening tussen het GOS-Opperbevel/Rusland en de Oekraïne over de vraag, welk deel van deze Vloot "strategisch" was en onder het GOS-Opperbevel diende te vallen. Naar verwachting zal ook Georgië bij het overleg over de verdeling van de Zwarte Zeevloot betrokken worden. Georgië maakt in het kader van de opbouw van eigen strijdkrachten aanspraak op een klein deel van deze Vloot.

B. MILITAIRE AKTIVITEITEN/ONTWIKKELINGEN

1. LANDSTRIJDKRACHTEN

Problemen bij de voorjaarsopkomst van dienstplichtigen

Terwijl de opkomst (april-juni) voor de voorjaarspersoneelwisseling van dienstplichtigen nog gaande is, wordt duidelijk dat op dit gebied ook dit jaar, meer nog dan in voorgaande jaren, grote problemen zullen worden ondervonden. Volgens [REDACTED], verbonden aan de Generale Staf van de GOS-strijdkrachten, zal in Rusland ca. 70% van de nieuwe lichte op een of andere wijze zich onttrekken aan de opkomstverplichtingen. In andere Gemenebest-republieken doen zich vergelijkbare problemen voor. Naar de mening van [REDACTED] is de enige oplossing (voor Rusland) de overgang naar een kleiner leger, waarbij de dienstplicht geleidelijk wordt vervangen door contractvrijwilligers.

De toenemende problemen bij de opkomst van dienstplichtigen vormen enerzijds een uitvloeisel van de nieuwe politieke en staatkundige ontwikkelingen binnen het GOS, maar anderzijds zijn zij ook een gevolg van de negatieve publiciteit rond de strijdkrachten. Recentelijk zijn onderzoeken gedaan en gepubliceerd naar de toestand binnen de strijdkrachten waaruit naar voren komt dat de krijgsmacht wordt geteisterd door slechte discipline, laag moreel, criminaliteit, drank- en drugsgebruik, desertie, intimidatie, moord en zelfdoding op grote schaal.

Bij de najaarspersoneelwisseling 1991 hadden zich eveneens problemen voorgedaan bij de opkomst. Mogelijk heeft toen slechts ca. 25% van de dienstplichtigen gevolg gegeven aan de oproep. In Rusland was de opkomst in de grote steden (Moskou en Leningrad) zelfs niet hoger dan 10%. Als gevolg hiervan waren bij de najaarspersoneelwisseling van 1991 uiteindelijk slechts ca. 100.000 nieuwe dienstplichtigen beschikbaar ter vervanging van 600.000 - 650.000 ontslagen dienstplichtigen. Aangenomen wordt dat voor de najaarsopkomst van 1991 minder dan 500.000 man zijn opgeroepen.

Hoewel er als gevolg van reducties, reorganisaties en terugtrekkingen ongetwijfeld een groot aantal functies is/wordt opgeheven, lijkt het vrijwel zeker dat de militaire autoriteiten inmiddels grote problemen ondervinden bij het vullen van zelfs de noodzakelijk geachte functies. Republieken die hebben aangekondigd eigen strijdkrachten op te willen richten, maken daarbij vermoedelijk ook gebruik van dienstplichtigen die eigenlijk voor dienstplichtvervulling bij Gemenebeststrijdkrachten waren opgeroepen. Naar verwachting zullen de autoriteiten in ieder geval trachten de meeste, zo niet alle, functies bij de "strategische" strijdkrachten te vullen met beroepsmilitairen en vrijwilligers.

2. LUCHSTRIJDKRACHTEN

Opbouw Oekraïense Luchtstrijdkrachten (LSK)

De opbouw van de Oekraïense Luchtstrijdkrachten bevindt zich momenteel in het beginstadium en zal, volgens schattingen in Kiev, nog minstens tot het jaar 2000 gaan duren. De Oekraïne heeft te kennen gegeven de LSK en de luchtverdediging (LVD) te willen samenvoegen tot één organisatie, die uit drie luchtmachtgroepen zal moeten gaan bestaan. Het personeelsbestand zal tot ongeveer 50% van de huidige in de Oekraïne aanwezige personeelssterkte (LSK: 50.000 en LVD 86.000) worden gereduceerd. De inkrimping zal echter geleidelijk plaatsvinden om omscholing van het overtollig personeel naar de burgermaatschappij mogelijk te maken. Over de inkrimping van het vliegtuigbestand van de Oekraïne, in totaal 4000 militaire vliegtuigen waarvan naar schatting 1300 gevechtsvliegtuigen, zijn nog geen uitspraken gedaan.

Een groot gedeelte van de vliegtuigindustrie en onderhoudsfaciliteiten van de voormalige Sovjet Unie is in Rusland gevestigd. De logistieke ondersteuning van de Oekraïense LSK zal hierdoor mogelijk in de toekomst nog problemen opleveren. De Oekraïne heeft echter te kennen gegeven dat zij voor nog ruim een jaar voldoende uitrusting en reserve-onderdelen heeft. Tevens zijn momenteel onderhandelingen gaande met Rusland en andere GOS-republieken over de herbevoorrading van elkaars strijdkrachten. Volgens de Oekraïne is verder de in de eigen republiek aanwezige vliegtuigindustrie vooralsnog toereikend. Naar verluidt zouden er plannen bestaan om eventueel overtollig geworden militair materieel te verkopen op de internationale markt.

3. ZEESTRIJDKRACHTEN

Concentratie van nucleaire onderzeebootproductie van het GOS/Rusland in Severodvinsk

Recent is door het [REDACTED] van marinescheepsbouw, [REDACTED] verklaard dat de bouw van nucleair voortgestuwde onderzeeboten zal worden geconcentreerd in Severodvinsk aan de Witte Zee, terwijl de overige onderzeebootwerven zullen worden geconverteerd naar civiele produktie. De hele operatie moet in 1995 zijn voltooid.

Indien Rusland het bereikte niveau van hoogwaardige technologie in de nucleaire onderzeebootbouw en -onderhoud wil handhaven, dan is men onder de huidige omstandigheden gedwongen om de totale produktie te concentreren in Severodvinsk. Deze werf kan worden beschouwd als de grootste onderzeebootwerf ter wereld en telt meer dan 35.000 werknemers, welke voor het grootste gedeelte wonen in Severodvinsk. Inkrimping van de produktie of, in het ergste geval, sluiting van deze werf zou een ramp betekenen voor Severodvinsk, omdat deze stad volledig afhankelijk is van de werf. Conversie naar civiele produktie van deze hooggespecialiseerde werf wordt voorlopig uitgesloten.

Tot op heden werden onderzeeboten op vier verschillende werven gebouwd:

- in Severodvinsk (SSGN OSCAR II, SSN AKULA, SSBN follow-on)
Zeven eenheden van de OSCAR II en drie eenheden van de AKULA zijn tot nu toe hier gebouwd, terwijl een mogelijke opvolger van de DELTA IV of een nieuw type SSBN alleen hier gebouwd kan worden.
- in St. Petersburg (SSN VICTOR III, SSK KILO)

De produktie van SSN VICTOR III is eind vorig jaar beëindigd en de werf is al gedeeltelijk overgeschakeld naar civiele produktie. De KILO klasse wordt uitsluitend gebouwd voor exportdoeleinden.

- in Nizhniy Novgorod (SSN SIERRA II, SSK KILO)
De laatste eenheid van de SIERRA II klasse zal waarschijnlijk nog worden afgebouwd en mogelijk in 1993 zijn voltooid. Ook deze werf is al gedeeltelijk geconverteerd naar civiele produktie en zal de KILO klasse alleen bouwen voor exportdoeleinden.
- in Komsomolsk (SSN AKULA, SSK KILO)
Deze werf heeft vijf AKULA's gebouwd en zal de zesde eenheid waarschijnlijk afbouwen. De eenheid zal naar verwachting in 1994 gereed zijn. De conversie naar civiele produktie is reeds aangekondigd in de media, maar nog niet uitgevoerd. De produktie van de KILO klasse zal voorlopig voor eigen behoefte doorgaan.

Concentratie van nucleaire onderzeebootbouw in Severodvinsk biedt de volgende voordelen:

- Behoud van de vergaarde know-how. Concentratie van planning, ontwikkeling en bouw waarborgt dat de vergaarde know-how op peil blijft.
- Verhoging kosteneffectiviteit. Beschikbare produktcapaciteit kan volledig worden benut en toeleveringsindustrieën kunnen zich op één werf concentreren.
- Waarborg werkgelegenheid in Severodvinsk. Overige werven kunnen zich toeleggen op civiele produktie.
- Milieu-technische redenen. De omgang met radio-actieve brandstoffen voor de militair-maritieme sector wordt geconcentreerd op één locatie. In de toekomst zouden eventueel nucleair voortgestuwde oppervlakteschepen hier gebouwd kunnen worden.

Berging Russische kernonderzeeër voorlopig van de baan

ROTTERDAM - De berging van de Russische kernonderzeeër Komsomolets gaat voorlopig niet door. Reden daarvoor is de economische situatie binnen het Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS). Betaling van het bergingsbedrag van naar schatting 400 miljoen gulden is daardoor onzeker. Daarbij komt dat ook andere prioriteiten op bergingsgebied zich aandienen, zoals de onlangs bekend geworden stort van grote hoeveelheden nucleair afval bij Nova Zembla. Dit heeft een woordvoerder van Smit Internationale donderdag meegedeeld.

De "Komsomolets" ligt sinds april 1989 bijna 1.700 meter diep op de bodem van de Barentsz Zee. De door kernenergie voortgestuwde onderzeeër zonk nadat er aan boord brand was uitgebroken. Daarbij kwamen 42 opvarenden om het leven. Het wrak ligt ver uit de kust, ongeveer 200 mijl ten noorden van Noorwegen.

Het NDOC, een gezamenlijke onderneming voor bergingen op grote diepte van bergingsbedrijf Smit Tak en het Leidse Offshorebedrijf Heerema, heeft de berging lange tijd voorbereid. Technisch is die mogelijk, maar de onzekere situatie in de voormalige Sovjet Unie maakt, zoals aangegeven, betaling van de berging onzeker. De tot nu toe gemaakte kosten voor onder meer het technische onderzoek zijn wel vergoed.